अनुक्रमांकः ....
निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ....

Paper Code
MSS-203

पतञ्जलिविश्वविद्यालयः

परीक्षा – मईमासः – 2019

एम.ए. संस्कृतम्, (सत्रम् : द्वितीयम)
दर्शन
तृतीयपत्रम्-भारतीय दर्शन

समयः – होरात्रयम् **अधिकतमाङ्काः – 70**

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति। इदं प्रश्नपत्रम् 'क' 'ख' 'ग' इत्याख्येषु त्रिषु खण्डेषु विभक्तं वर्तते। प्रत्येकखण्डे प्रदत्तानां विस्तृतनिर्देशाणामनुसारेणैव प्रश्नाः समाधेयाः।

खण्डः क
(दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'क' खण्डे पञ्चदीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चदशाङ्काः निर्धारिताः वर्तन्ते। एतत्पञ्चप्रश्नेषु त्रयः प्रश्नाः एव समाधेयाः। **(3×15=45)**

1. गौडपादभाष्यानुसारेण अष्टाविंशतेः अशक्तीनां नवानां तुष्टीनाम् अष्टानां सिद्धीनां च प्रामाणिकं विवेचनं कुरुत।
2. भूतजय-इन्द्रियजययोः स्वरूपं निरुप तज्जानां सिद्धीनां प्रामाणिक विवेचन कुरुत।
3. धर्ममेघसमाधिस्वरूपं निरूप्य तज्जन्यपरिणामान् विवेचयत।
4. कणादगौतमीयानुसारेण सप्त पदार्थाः के? विवेचयत।
5. जन्मौषधिमन्त्रतपःसमाधिजाः सिद्धय इति सूत्रं विस्तरेण व्याख्यायताम्।

खण्डः ख
(लघूत्तरीयप्रश्नाः)

निर्देशः 'ख' खण्डे षड्लघूत्तरीयप्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय पञ्चाङ्काः निर्धारिताः विद्यन्ते। एतेषु केवल चत्वारः एव प्रश्नाः समाधेयाः। **(4×5=20)**

1. द्विविधस्य सर्गस्य स्वरूपं निरूप्य तत्प्रयोजनमपि प्रतिपादयत।
2. उदानजयाज्जायमानानां सिद्धीनां वर्णनं कुरुत।
3. कैवल्ययोगस्य प्रामाणिकं संक्षिप्तं च वर्णनं कुरुत।
4. आत्मनः स्वरूपं कणादगौतमीयानुसारेण विवेचयत।
5. कर्माशुक्लाकृष्णं योगिनस्त्रिविधमितरेषाम् इति सूत्रं व्याख्यायताम्।
6. ततः कृतार्थानां परिणामक्रमसमाप्तिर्गुणानामिति सूत्रं व्याख्यायताम्।

खण्डः ग
(अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः)

निर्देशः 'ग' खण्डे दशातिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः प्रदत्ताः सन्ति। प्रत्येकप्रश्नाय अर्द्धाङ्कः निर्धारितः वर्तते। अस्मिन् खण्डे प्रदत्तानां सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरणमनिवार्यमस्ति । **(10×0.5=05)**

1. विभूतिपादे सयंमोऽस्ति ....
   (अ) वाक्संयमः (ब) उपस्थेन्द्रियसंयमः
   (स) मनःसंयमः (द) त्रयमेकत्र संयमः
2. सूर्यसंयमाद् भवति ....
   (अ) प्रकाशज्ञानम् (ब) संस्कारज्ञानम्
   (स) भुवनज्ञानम् (द) नक्षत्रज्ञानम्
3. समानजयात् भवति ....
   (अ) आकाशगमनम् (ब) परशरीरावेशः
   (स) सिद्धदर्शनम् (द) ज्वलनम्
4. आशयक्षयकारिणी सिद्धिरस्ति ....
   (अ) जन्मजा (ब) ओषधिजा
   (स) ध्यानजा (द) मन्त्रजा
5. कैवल्यपादे सूत्राणि सन्ति ....
   (अ) त्रिशंत् (30) (ब) चत्वांरिशत् (40)
   (स) द्वात्रिंशत् (32) (द) चतुस्त्रिंशत् (34)
6. जात्यन्तरपरिणामो भवति ....
   (अ) तपश्चरणात् (ब) रसायनात्
   (स) प्रकृत्यापूरात् (द) ध्यानात्
7. सामान्यं भवति ....
   (अ) एकविधम् (ब) द्विविधम्
   (स) त्रिविधम् (द) चतुर्विधम्
8. कणादगौतमीयस्य रचयितास्ति ....
   (अ) कणादः (ब) गौतमः
   (स) वाचस्पतिमिश्रः (द) विश्वनाथशास्त्री
9. करणं भवति ....
   (अ) त्रयोदशविधम् (ब) चतुर्दशविधम्
   (स) त्रिविधम् (द) चतुर्विधम्
10. सांख्यकारिकाया रचयितास्ति ....
    (अ) गौडपादः (ब) ईश्वरकृष्णः
    (स) कपिलः (द) वाचस्पतिमिश्रः

--------------x--------------